

Dokument nr. 8:53

(2003-2004)

Privat forslag fra stortingsrepresentantene André Kvakkestad, Jan Arild Ellingsen og Per Erik Monsen

Forslag fra stortingsrepresentantene André Kvakkestad, Jan Arild Ellingsen og Per Erik Monsen om å fjerne merverdiavgift ved kjøp av advokattjenester

Til Stortinget

BAKGRUNN

Med virkning fra 1. juli 2001 ble alle former for retts tjenester belagt med 24 pst. merverdiavgift.

Avgiftsbelastningen innebærer en betydelig kostnad for privatpersoner og andre som ikke kan trekke fra merverdiavgift i sitt avgiftsregnskap. Sammenlikner man denne gruppen med de kjøpere som får nøytralisert avgiften gjennom fradragsrett og liknende, avdekkes store økonomiske forskjeller. Behovet for retts hjelpstjenester er en helt nødvendig følge av samfunnets utvikling og kompliserte regelverk. Det må være et bærende prinsipp at kjøp av retts hjelpstjenester ikke resulterer i forskjellig avgiftsbelastning, avhengig av hvem kjøperen er.

For de avgiftspliktige næringsdrivende medførte ikke innføringen av merverdiavgift noen reell kostnadsvekst. Denne type kunder kan trekke fra avgiften i sitt avgiftsregnskap, hvilket tilsier at det kun er nettobeløpet som er en faktisk kostnad. På tilsvarende måte kan kommuner og fylkeskommuner få kompensert sine avgiftskostnader gjennom gjeldende kompensasjonsordninger. Resultatet for disse kundegruppene er, som for de avgiftspliktige næringsdrivende, at den faktiske kostnaden ved kjøp av advokattjenester tilsvarer nettobeløpet.

For det alminnelige retts søkende publikum er en slik fradragsrett ikke til stede, hvilket innebærer at merverdiavgift fordyrer advokattjenester med 24 pst.

Merverdiavgiften på retts hjelpstjenester innebæ-

rer altså at slike tjenester er blitt dyrere for det alminnelige publikum, men ikke for avgiftspliktige næringsdrivende og det offentlige.

Det er en stadig økning i antall og omfang av lover og forskrifter som har stor betydning for den enkelte borger. Utgifter til advokattjenester er derfor normalt ikke noe man pådrar seg etter et frivillig valg. Retts hjelp er for eksempel ofte avgjørende i forhold til forvaltningsavgjørelser.

Det er ved flere anledninger fra det offentlige presisert at alle innbyggere skal ha adgang til retts hjelp uavhengig av bosted, inntekt og sosial posisjon. I St.meld. nr. 25 (1999-2000) er det fremhevet at et godt retts hjelpstilbud er av avgjørende betydning for retts sikkerhet og likhet for loven. Det vises til bred politisk enighet om at ingen skal lide rettstap på grunn av manglende økonomisk evne. Det pekes også på at retts sikkerhetsprinsippenes hovedformål er at alle skal ha forsvarlige muligheter til å håndheve egen retts stilling. Merverdiavgiftsbelastningen hemmer denne adgangen.

Den reelle prisøkningen for privatpersoner kan medføre at publikum avstår fra å søke advokathjelp.

Merverdiavgift på juridisk bistand kan bidra til å svekke retts pleien og øke muligheten for at flere borgere påføres retts- og velferdstap på områder som er av fundamental betydning for den enkelte. Det er et vesentlig retts sikkerhetsproblem dersom vanlige borgere ikke har økonomisk evne til å få den rett de har. Samlet innebærer dette en svekkelse av retts hjelpstilbudet og retts hjelps bruken for det alminnelige publikum. Å sikre publikums adgang til retts hjelp uavhengig av økonomisk evne er et så viktig prinsipp at det må veie tyngre enn andre hensyn.

Avgiften fører til forskjell mellom grupper, og slår negativt ut for dem som fra før har minst økonomisk evne til å søke advokathjelp. Når en avgiftspliktig næringsdrivende og en ikke-næringsdrivende er i

konflikt med hverandre, medfører merverdiavgiften at den ikke-næringsdrivende avgiftbelastes mens den avgiftspliktige næringsdrivende slipper avgift.

Konsekvensen av dette er at det er 24 pst. dyrere for en privatperson å gå til sak mot en avgiftspliktig næringsdrivende, enn det er for den avgiftspliktige næringsdrivende å føre den samme sak mot privatpersonen. Det samme vil være tilfellet ved en konflikt mellom en privatperson og det offentlige.

Det kan hevdes at det er slik systemet skal virke; de varer og tjenester som avgiftspliktige næringsdrivende anskaffer, vil bl.a. på grunn av fradragsretten falle rimeligere for den næringsdrivende enn tilsvarende varer og tjenester man anskaffer som privatperson. Bakgrunnen for dette er at merverdiavgiften er en avgift på det endelige forbruk av varer og tjenester. Det underliggende formål med anskaffelsen er forskjellig.

Ved kjøp av rettstjenester er det imidlertid ikke samme grunn til å skille avgiftsmessig mellom den avgiftspliktige næringsdrivende og den private forbruker. I en rettsstat er det et bærende prinsipp at man for domstolene skal ha med likeverdige parter å gjøre i alle henseende. Når privatpersonens kjøp av advokat-tjenester faller 24 pst. dyrere på grunn av avgiftsbelastningen, har det offentlige lagt opp til at partene stiller med forskjellig utgangspunkt. Et generelt fritak for merverdiavgift vil bidra til å likestille partene, også avgiftsmessig.

Fordelen med et fritak fremfor et unntak i merverdiavgiftsloven er at man unngår unødig avgiftskumulasjon. At advokaten omfattes og således har fradragsrett for inngående avgift, er nøkkelen til at det ikke samles opp merverdiavgift i det tjenesteledet advokaten representerer. Dette reduserer kostnadsnivået og kommer på den måten klientene til gode.

Det er få utfordringer knyttet til avgrensningen av rettshjelpstjenester fra andre typer tjenester. Domstolsloven begrenser adgangen til å utøve rettshjelpsvirksomhet. Et fritak for merverdiavgift på rettshjelpstjenester må følge domstolens system. Dette innebærer at fritaket må begrenses til de tjenesteytere som har autorisasjon fra Tilsynsrådet for advokatvirksomhet for å drive rettshjelpsvirksomhet.

FORSLAG

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om endring av merverdiavgiftsloven slik at rettshjelpstjenester fritas for merverdiavgift.

22. mars 2004